Ч. 277 (12.933). Львів, четвер 10. грудня 1931. Poczłowa opłata opłacono ryczałtem. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Шістьдесять три роки.

Львів, 8. грудня 1931.

Сьогодні, 8. грудня, минуло шістьдесять три роки від тієї важної хвилі в житті нашого народу, коли то невеликий гурт молодих національних ентузіястів заснував товариство „Просвіта" у Львові. За шістьдесять три роки це Товариство зробило в нашому національному житті велитенську працю. Змірити всю її ширину й глибину не так то легко. Бо робота „Просвіти" за той час пронизувала всі ділянки нашого життя всякими видимими й невидимими шляхами. Видавнича, організаційна, господарська, виховна, освітня і навіть гуманітарна діяльність „Просвіти" розливалась струмочками по всій нашій галицькій землі. Але чи тільки по ній? Ні, ці струмочки пробивали собі невидні, незамітні шляхи і за Збруч і за Карпати і навіть в океанах не щезали, а пробивались і до нового світу.

Латинська приповідка каже, що капля пробиває камінь, коли постійно паде в одно його місце. А що говорити про велике просвітне джерело, яке бурлило у Львові в часі двох людських поколінь і з якого розливались національні струмочки до кожного села, до кожного присілку, до кожної хати, підмиваючи старезні, спорохнавілі підвалини неграмотности, некультурности, господарської відсталости, що всесильно опановували наш безпросвітний нарід? Це не каплі, що діравили камінь в одному місці, це струмки і ручаї, що розмили і рознесли окаменіння й опустіння національної душі, це стихійні сили, що розірвали мури тьми та відкрили перед нашим народом далекосяглі й світлі горизонти культурного розвитку, господарського добробуту і національної самобутности.

Гляньте тепер в наше минуле за останніх 63 роки, а побачите, що „Просвіта" засновувала не тільки читальні, через які вела освітню працю, але й громадські шпихлірі і крамниці при читальнях і позичкові каси і робітні дахівок, організувала збут збіжа, збут молока та молочних продуктів і накінець збут домашнього скота. Але чи тільки те? Вона організувала і дослідні поля, вона організувала фахові школи (садівничо-господарська школа в Милованні, торговельна школа, школа жіночого господарства в Угерцях Винявських). „Просвіта" своїми видавництвами вчила й розкривала перед нашим народом його богату історію, його велике національне добро у землі та її надрах, своїми виданнями вчила його громадських прав і обовязків, вчила працювати в товариствах, самоуправі, розкривала перед ним світлі сторінки з історії української культури, подавала йому як духовий корм зразки української літературної творчости, вчила його цінити йогож власну співацьку та пісенну творчість, закликала до її культу, словом перетворювала безпросвітну українську етнографічну масу в свідому своїх природних і людських прав, свідому своїх племінних і кровних інтересів та обовязків націю. Наслідки тієї діяльности „Просвіти"? Вони на очах усіх: великий національний зрив 1918 р., визвольні традиції, теперішне національне вироблення, піднесення культурного рівня всього населення, організаційні досягнення на культурно-освітньому, шкільному, господарському і гуманітарному полі. Дух конструктивізму в усіх ділянках життя, віра в себе, високе почуття національної гідности — ось ті надзвичайні наслідки, ось ці зрілі овочі шістьдесятьтрилітньої діяльности матірнього Т-ва „Просвіти".

Чи може нині хто кинути каменем на „Просвіту"? Чи може заперечити її право на те, щоби вона мала спроможність у місяці грудні, присвяченому її роковинам, апелювати до загально-народньої жертвенности на її освітні потреби? Думаємо, що ні! Бо навіть противники й вороги теперішньої „Просвіти" не можуть заперечити того, що й вони завдячують їй дуже богато, бо всі ми зродились з неї, з її діяльности, бо всі ми виростали в атмосфері тієї культури й тієї традиції, [illegible] поколінь „Просвіта".

На порозі шістьдесятьчетвертого року свого славного життя і праці „Просвіта" найшлася в невимовно важкому матеріяльному положенні, яке на тлі теперішньої загальної господарської кризи з дня на день стає грізнішим. „Просвіті" тепер мало вже помагати, її треба рятувати. Для рятунку слід використовувати кожну сприяючу нагоду. А чиж є краща й відповідніша нагода як місяць грудень, місяць роковин „Просвіти", місяць, в якому річно складаємо їй дари у виді грошових жертв за все те, що вона нам дала? Кращої нагоди без сумніву нема. Тому цього року, маючи на увазі виїмково важке її матеріяльне положення, наше громадянство повиннοб свої дари „Просвіти" подвоїти або й потроїти. До цього ми й закликаємо всіх українців у шістьдесятьтреті роковини народин „Просвіти".

Чесько-польські суперечки.

Прага, 1. грудня 1931.

I.

Не від сьогодня чесько-польські відносини притягають увагу чеської преси. Якісь непереможні обставини перешкоджають тому, щоби між Польщею та Чехословаччиною істнували нормальні й приятельські взаємини. Здавалось би, що Польща й Чехословаччина мусять шукати спільних шляхів у закордонній політиці, бо мають спільних приятелів і союзників (Франція, Румунія) і з другого боку в більшій або меншій мірі побоюються зросту сили Німеччини.

Але в дійсності приязни між цими державами нема, дарма, що офіціяльна чеська політика справді щиро й недвозначно бажає собі тривкої приязни з Польщею. Але, не вважаючи на всі заходи з чеської сторони, за останній час ще збільшилося число просто ворожих виступів польської преси проти Чехословаччини. Чеська преса шукає виясення причин тих неприхильних польських настроїв і не може найти вдоволяючої відповіди.

І так орган чеської націонал-демократичної партії в Празі „Народні Лісти" з 20. листопада 1921 року подає в довгій статті оцінку теперішньої польської закордонної політики, і зосібна зупиняється на чесько-польських відносинах. Ґазета зазначує, що поляки й досі піддержують традиційну польсько-мадярську приязнь (Polak,Wegier — dwa bratanki), якої виразником є м. ін. „Ліґа польсько-мадярських активістів", яка має свій осідок у Катовицях, де видає орган і веде акцію проти Чехословаччини. З другого боку польська закордонна політика — читаємо там — шукає й італійської приязни і тому все мусить давати пояснення до „ревізіоністичних" заяв італійських міністрів, що мовляв, італійці коли говорять про ревізію мирових договорів, не мають на увазі зміняти сучасні кордони польської держави...

„Н. Л." пишуть, що „польська закордонна політика ставить проти себе одного сусіда за другим": має спори з Німеччиною, з Литвою, нарешті з Латвією, хоч Латвія для 20.000 польської меншости має 42 польські школи, з яких 3 середнього типу. До цього ще й польська преса сіє між польським суспільством ворожі настрої. „Нар. Лісти" вказують на те, що польській меншости в Чехословаччині живеться значно ліпше, ніж чехам на Волині. Але це не перешкоджає таким органам польської преси, як краківський „Іл. Курер", писати, що „чеські граничні стовпи вбито в живе серце Польщі". Орган д-ра Крамаржа ніяк не погоджується з тим, що, мовляв, „Іл. Курер" краківський веде свою протичеську кампанію на свою руку. Аджеж власник і редактор цього органу пп. Домбровський і Рубель — посли польського урядового бльоку! „Нехай нам у Варшаві ніхто не каже, що польська урядова політика не утотожнює себе з цим професіональним цькуванням... Колиб пан маршал Пілсудський тільки муркнув, то пан Домбровський та його редактор напевне не відважились би продовжувати свої кампанії".

Також офіціоз чеського міністра закордонних справ д-ра Бенеша „Праґер Пресce" з 12. листопада присвячує цілу статтю виясненню чесько-польських взаємин. Бо в звязку з відомою заявою американського сенатора Бораґа щодо ревізії кордонів, польська „санаційна" преса повела атаку на Чехословаччину, вимагаючи зміни кордону в Тешині на користь Польщі, бо, мовляв, цей кордон „неймовірний і незрозумілий".

„Праґер Пресce додає: „Вважаємо доцільною річю зазначити, що ті, які хапаються таких метод, їх піддтримують і їм помагають, підривають самі собі ґрунт під ногами. Бо коли вони з одного боку беруть під сумнів кордон з Чехословаччиною, визначений договорами й порозумінням, то як вони можуть з другого боку відкинути сумніви щодо власних кордонів".

Також „Праґер Пресce" вказує на те, що без згоди офіціяльних польських чинників така протичеська кампанія в польській пресі булаб неможлива. Газета зазначує, що навіть при тій широкій волі преси, яка є в Чехословаччині, подібні напади на сусідні держави не булиб можливі.

На протичеські виступи польської преси відгукнулася також одна з найбільше поширених чеських газет — „Лідове Новіни" (24. листопада). Автор статті мало полемізує, більше оперує фактами. Якраз недавно перебувала відома „приятелька" українців п. Коссак-Щуцька на чеськім Тешині і після цих відвідин почала гостро критикувати чеську шкільну політику на чешньому Шлеську. Супроти цього „Лідове Новіни" наводять числа, що самі за себе говорять, а саме: на 76.000 поляків у Чехословаччині є такі *польські* школи: 90 народніх, 10 міських (виділових), 1 ґімназія, один учительський семинар, дві хліборобські школи і т. д. разом 172 школи, 372 польських учителів, 14.680 учеників. Окрім того чеська влада за рік 1931 дала польському шкільництву допомоги 287.000 чес. кор. Порівнюючи положення непольського шкільництва під Польщею та стан польського шкільництва в Чехословаччині, автор заначує:

„Можемо сміливо твердити, що українська, білоруська, литовська, німецька й жидівська меншини в Польщі булиб дуже задоволені, колиб з ними поводилися так, як є забезпечена польська меншість у Чехословаччині".

І дивується часопис, навіщо висуває хтось закиди, які викликують для самого автора дуже прикрі порівнання і рефлексії.

II.

Одна чеська газета пробує пояснити польську нехіть до чехів заздрістю. Бо таки справді, на всіх ділянках господарського й культурного життя чехи випередили поляків. Поляки з давніх часів звикли дивитися на чехів трохи з висока: чеське відродження почалося тоді, коли чеський нарід втратив свою шляхту, яка занімчилася. У поляків шляхта оставалась польською і патріотичною і вона подала свою печать на суспільні відносини в Польщі аж до сьогодня. Для польського загалу, що ще й досі ідеалізує ту минувшину, в якій шляхта грала провідну ролю в світі, чехи — нація плебеїв...

ська, це все „доробкевичі“, які не можуть похвалитися гербами та далекими предками, що сягають „аж до Адама“. А тимчасом оці сини й унуки конюхів, сідельників і шевців уміло кермують справами модерної демократичної держави і тішаться великими симпатіями в широкому світі. Бувший англійський міністр закордонних справ Гендерсон присвятив статтю чеському президентові Масарикові на його 80-ліття в минулому році. Німецька преса відзначила цей день обширними статтями й публікаціями. Чехи зуміли найти місток для примирення з своєю німецькою меншиною. Поруч з чехами й словаками в раді міністрів засідають німці.

Масарик завсіди у своїх публичних виступах кличе до політики „розумної й чесної“. Це не порожні слова. Про це свідчить авторитетний голос чеського міністра — німця д-ра Чеха, який, на недавньому зїзді німецької соціял-демократичної партії ЧСР сказав, що колиб не було у чеських партій доброї волі, то й досі чехи правилиб державою самі, не оглядаючись на німців.

Звичайно, не все в чехословацькій політиці діється згідно з проголошеними Масариком засадами. Зосібна політика на українському Закарпатті стоїть у суперечності з цими принципами. Але в усякому разі, коли хто може нарікати на несправедливість у Чехословаччині, то не поляки.

К. Носач.

P. S. Ця стаття була вже написана, коли наспіла відомість про конґрес польсько-чеської „Пресової Антанти“ в Празі. (2.—3. грудня). Цей конґрес, у якім брали участь видатні польські й чеські журналісти, ухвалив спільним фронтом виступати проти ревізії мирових договорів та за піддержання приязни між Польщею й Чехословаччиною. Побачимо, чи довго триватимуть ці залицянки.

К. Н.

Японські літаки бомбардують.

МУКДЕН, 8. XII. ПАТ. Японські літаки бомбардували гуртки китайських бандитів в околицях Кін-Таі-Тю на півд. зах. від Муклену та біля Фень-Пінь-Таі. Загалом згинуло 300 бандитів.

Проти судових ексмісій.

ЛИПСЬК, 8. XII. ПАТ. В ріжних місцевостях Саксонії прийшло до бурливих робітничих демонстрацій проти судових ексмісій. В кількох випадках інтервеніювала поліція. Екзекутивні органи під натиском грізної постави робітників мусіли занехати урядування. В Хемніці одна робітнича родина, спомагана юрбою з кількохсот людей, забарикадувалася в помешканні, не допускаючи екзекуторів до усунення меблів. Ексмісію занехано.

—o—

Середнє шкільництво в Польщі.

Упадок числа шкіл і фреквенції учнів. — Зріст польського шкільництва в Тернопільщині. — Павперизація населення.

Ендецький пос. Корнецький оголосив у недільному числі „Курєра Львовского“ на підставі офіціяльних даних з „Річника Статистичного“ Головного Статистичного Уряду ядерний перегляд сучасного стану середнього шкільництва у Польщі. Найцікавішою подробицею мови цифер є виказка поважного зменшення скількости середніх шкіл та упадок фреквенції за останніх пять літ. В останніх 3-ох роках зліквідовано в Польщі 37 ґімназій: з 794 ґімназій у 1927-8 р., було лише 759 в 1929-30 р. Однак у тому спадку шкіл є один дуже характеристичний виїмок. Число середніх шкіл зменшилося у всіх воєвідствах, лише у воєвідстві краківськім і *тернопільськім* те число збільшилося: в 1926-7 р. було у Тернопільщині 20 середніх шкіл, а 1929-30 — 22 шкіл. Що це значить? Що саме там, на південно-східних „кресах“, іде найбільша польська культурношкільна експанзія і що весь ендецький крик про „корчення польського елєменту і польського стану посідання“ у Східній Галичині є звичайною демаґоґічною видумкою, використовуваною для підбичовування центральних установ, м. ін. до креування нових польських шкіл. Коли зважимо, що в минулому році ще зліквідовано у Тернополі українську ґімназію, виходить, що виїмковий зріст польських середніх шкіл іде лише у Тернопільщині.

Спадок фреквенції учнів, представляється так: у 1922-3 р. ходило до сер. шкіл 227.129 школярів (137.024 хлопців і 90.105 дівчат), а 1929-30 р. — 203.387 дітей (125.554 хлопців і 77.833 дівчат). Корнецький пояснює це явище ось як:

„Той упадок має дві головні причини. Перша — це матеріяльний стан громадянства. При загальному зубожінні середня школа стала у Польщі задорогою і багато батьків, які хотіли би посилати дітей до середньої школи, не могучи зробити цього, вчать їх у вищих клясах безплатних народніх шкіл, щоби потім перенести до вищих кляс шкіл середніх. Доказують це дві цифри: оце в 1924-5 р. вчилося в нижчих клясах середніх шкіл 96.153, а в 1928-9 це число впало до 66.364, отже зменшилося на одну третину“.

Щодо типів шкіл, то зменшується число учнів у відділах давнього клясичного типу, а збільшується у клясичнім новім типі. Гуманістичний тип виказує постійний чисельний розвиток, зате математично-природничий тип виказує постійний упадок фреквенції.

Аналізуючи цифри учнів по віроісповіданнях за 6-літній час, бачимо упадок римо-католиків, греко-католиків і православних, зате дуже значний зріст евангеликів і подекуди жидів. Римо-католиків було в 1923-4 році у середніх школах у Польщі відсотково 68 прц., а в 1928-9 р. 67.6 прц., *греко-католиків в 1923-4 р. 4.3 прц. в 1928-9 — 4 прц.*, евангеликів в 1923-4 — 2.2 прц., в 1928-9 — 4.1 прц., православних 4.1 прц і 2.4 прц., жидів 21.2 прц. і 21.6 прц.

Взагалі повищі цифри дуже сумні; вони вказують на шалену павперизацію населення і упадок шкільництва, головно українського.

—o—

Загальні Збори Союзу Українок.

Нова управа Товариства.

На цьогорічних загальних зборах Союзу Українок вибрали новий Виділ, до якого ввійшли: пос-ка **М. Рудницька**, як голова, **сен. О. Кисілевська, О. Шепаровичева, д-р Дзеровичева, Л. Круківна, Над. Макарушкова, Туришівна, Єзерська, Мел. Цегельська, Колтунюкова, О. Нишкевичева, Ґурґулівна, Рибачківна й Авдиковичева**, як члени. До Контрольної Комісії ввійшли: пані **Федорчакова, Морозова і Витковицька.**

На зборах ухвалили цілу низку резолюцій, з яких найцікавіші та найактуальніші такі:

„Протиставитись у часі народнього лихоліття й важкої господарської скрути зневірі, дефетизмові й апатії, які огортають наше громадянство, та скріплювати відпорність національного організму здоровим оптимізмом, вірою у власні сили й активною працею на всіх ділянках життя“.

„Горнутися масово до своєї жіночої організації, Союзу Українок, щоби через неї скріпити вплив українського зорґанізованого жіноцтва на всі прояви нашого життя“.

—o—

Хліборобська конференція в Софії.

Конференція хліборобських держав, що відбудеться 15. п. м. в Софії, обійме представників бльоку аґрарних держав, які радили в т. зв. постійному комітеті студій. На дневному порядку буде дискусія над дотеперішніми вислідами праці бльоку та устійнення програми діяльности в 1932 р. Референтом звіту буде Пілія, представник Югославії, референтом другої справи поляк, д-р Адам Розе, директор економічного департаменту міністерства рільництва.

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА“ З ДНЯ 10. ГРУДНЯ 1931.

МИХ. РУДНИЦЬКИЙ.

ПРОБЛЕМИ ЛІТЕРАТУРИ.

ЕСТЕТИКА БЕНЕДЕТТА КРОЧЕ.

Реальне життя із усіма своїми потребами і всі ділянки науки, що розвиваються під натисками цих потреб вдираються своїми ідеями та домаганнями невпинно в царину мистецтва. Мистецтво — плід одиниць здебільша збунтованих проти домагань загальної корисности та доцільности або бодай збайдужнілих на питання практичного життя, істнує та розвивається всупереч найбільше поширеним поглядам добра, моралі, а навіть краси. Треба цей факт виправдати, розяснити ще й зняти його на недестал виїмкової вартости, — адже ніхто із нас не з перечує істнування мистецької краси, вартости виїмкових творів, доцільности великих талантів і ґеніїв.

Як важко означити межі між мистецтвом і світом практичних потреб, між красою і доцільністю, найкращим доказом на це може бути естетика Бенедетта Кроче.

Першою основною рисою мистецтва, каже Кроче, те, що воно є висловом; таким робом увесь світ природних явищ, які полишають нам також враження краси, відмежований від мистецтва; де нема творця — нема твору. Твір мусить бути індивідуальним висловом вражінь і почувань. Коли переаналізуємо літературний твір, ствердимо, що на нього складається довга низка образів, що висловлюють думки, порухи, радощі, сум, ніжність, тощо. Усе те, чого не можна з нього передати льоґічними термінами, узагальнити це лірика. Почування та образи два основні елементи мистецького твору, нероздільна цілість, переплетені зі собою, змішані; поезія — не знаємо, чи вільно так числовитися — стає образом почувань і почуванням образів; Кроче називає її „контемпляцією почування“, „ліричною (або чистою) інтуіцією“.

Термін „інтуіції“, що грає велику ролю в естетиці Кроче, зовсім ріжний від поняття, якого вживає Берґсон. Він має в нього не значіння пізнання якоїсь очевидної правди (Декарт) ані не є своєрідним пізнавальним орґаном (Берґсон), а має значіння безпосереднього сприймання предметів змислами без домішки понять (Кант, Шопенгауер). Усі інші раціональні елементи, що входять до твору не є вже справжнім мистецтвом, а належать до інших ділянок творчости, хіба, що ми самі перемінили їх в абстрактні поняття, тоді, як вони в творі артиста виступають тільки як індивідуальні „одиниці“ в формі образів і почувань.

Здається, що зайве повторяти докази Кроче чому мистецтво не є ані фільософією ані історією ані природничими науками ані педагоґією ані красномовством.

Мистецтво не історія, тому, що воно користується чистими образами, а не як історія критичним протиставленням дійсности та нереальної дійсности; т. зв. „дійсність“ змальовуваних фактів у мистецтві є тільки своєрідним законом схожости або імовірности і то законом чисто поетичним.

Мистецтво не належить до математично-природничих наук, які орудують абстрактними поняттями і не є „споглядальні“.

Мистецтво — чиста інтуіція, а тимсамим відмежоване від світа природних явищ, які можуть у нас розбуджувати почування краси, але не можуть ставати предметом естетичної оцінки; те, що ми находимо в природі як гарне є вже індивідуальним плодом нашої уяви. Мистецтво не є теж грою, хоч би уяви, бо в грі переходимо від образу до образу для відпочинку або розваги не дбаючи про їхній звязок; переходи в уяві артиста є вибором, добором і перетвором низки безладніх вражінь у точно-означені. Мистецтво треба відріжнити від безпосередніх переживань у дійсності; артист сам не кричить і не плаче, а передає крик і плач, свідомо висловлює його, навіть коли це його власний біль; з другого боку, тоді як вислів реальних зворушень має у нашім житті тільки означений

Про львівські трамваї й автобуси.

Пресова конференція у през. Барвіча.

Вже вчора подали ми замітку про конференцію представників львівської преси у през. міських трамваїв п. Барвіча. Сьогодні поділимося з нашими читачами тими всіми увагами і плянами дотично трамваєвого руху у Львові, що їх представив през. Барвіч учасникам конференції.

На самому вступі заявив п. Барвіч, що досі він був тільки консулентом, а щойно від кількох днів є самостійним господарем трамваїв та автобусів у Львові з широкими прероґативами й повною екзекутивою. І саме в тому новому характері бажав би запізнати пресу, а через неї і широкі маси львівської публики, з ситуацією на терені міської електричної залізниці.

Студії, що їх поробив п. Барвіч над господаркою трамваїв у Львові і в інших містах у Польщі та за кордоном, виявили, що трамваєвий рух у Львові ведений був досі не економічно, а навіть розтратно. Цю свою думку ілюстрував п. Барвіч численними даними й цифрами та статистичними таблицями.

Львівський трамвай має 29 км. і 300 м. особових ліній. На ті лінії припадає 208.000 переїздів двигунових возів на 1 км. річно. Це цифра рішуче за висока, коли зважити, що ідентична цифра для Варшави є 197.000, для Познаня 108.000, для Брна 121.000 і т. д. Гірші відносини під цим оглядом є тільки у Відні (212.000), де соціялістична управа міста є просто безрадна супроти трамваєвиків, котрим потурає у всьому.

У відношенні до числа мешканців припадає на 10 осіб на 1 км. лінії річно у Львові 8.6 двигунових возів, у Варшаві 2 вози, в Лодзі 3, у Відні 2, в Познані 4.5, у Кракові 7 і т. д. Значить, Львів виказує найбільшу скількість переїздів моторових возів, або іншими словами: львівські трамваї їздять надто часто, а що тут за мало і возів причіпних, то кошти руху трамваїв у Львові надто високі.

Ще більша розтратність у господарці міських трамваїв у Львові виступає, коли обчислити доходи у відношенні до видатків. Відношення між приходами й видатками називається експльоатаційним співчинником, який при раціональній господарці повинен виявлятися цифрою 75 (річ у тому, аби 75 проц. доходів покривало видатки, а решта йшла на необхідні адаптації, розбудову і т. д.). Тимчасом експльоатаційний чинник дає у Львові цифру 90, коли в Кракові вона 86, в Лодзі 80, в Познані 75, у Варшаві 69 і т. д. У Відні та цифра така сама (90), як у Львові, з причин поданих вище.

Варто ще подати, що скількість працьовників на 1 міліон возокільометрів представляється так: у Львові 150, в Познані 114, в Гамбурзі 102, у Відні 98, у Берліні 93, в Ціріху 88, у Празі 80 і т. д. З тих цифр виходить знову наглядно, що Львів має пропорціонально найбільше працьовників, себто найменше економічну господарку.

Подібно мається справа і з платнями, бо з винагородою львівських трамваєвиків можуть рівнатися тільки їх товариші в Англії, Скандинавії і Швайцарії, себто в краях, де платні найвищі в Европі. У всіх інших краях платні трамваєвиків нижчі. До того всюди у світі моторовий і кондуктор належать до тої самої категорії працьовників, дістають ту саму платню і зміняються при роботі, що є з кожного погляду економічне.

Для переведення необхідних ощадностей треба буде у Львові зредукувати скількість возокільометрів і скреслити видатки за надчисельні години, на які йде річно 700.000 зол. Возокільометрів є у Львові 8 і пів міліона, при чому 1 возокм. коштував досі пересічно 1 зол. По пляну буде зредукованих 500.000 возокм., що дасть також суму ощадностей.

Важною річю є введення більшої скількости причіпних возів, особливо на тих лініях, де є більший рух. Найліпше калькулюються у Львові лінії 1, 10, 9, 5 і 8, слабше або й зовсім не калькулюються всі інші лінії, особливо 4, 11 і 14.

Наслідком господарської кризи львівські трамваї виказують поважне зменшення фреквенції публики. Від 1. квітня до кінця вересня ц. р. приніс трамвай 388.000 зол. менше доходу, як у тому часі в мин. році, а до кінця жовтня майже пів міліона. Щоби зменшити дефіцит, през. Барвіч плянує, крім змін у розкладі їзди, обмеження числа вільних трамваєвих карт, яких видають у Львові кругло 5 тисяч — число рішуче за високе. М. ін. вільні карти мають досі не тільки всі трамваєвики, але й члени їх родин, чого теж нема в ніякому іншому місті. Замість тих вільних карт матимуть члени родин трамваєвиків право на білети знижкові.

Разом з обмеженням числа возокільометрів і зміною ліній буде знижена ціна білету з пересідкою, який коштуватиме стільки, що звичайний, а управнюватиме навіть до двох пересідок. Є теж пляни віддтягнути вози в ранніх годинах. Якщо кураторія зголиться пересунути науку в нижчих клясах на пів години пізніше (в цій справі йдуть саме переговори), то дотеперішнє переповнення львівських трамваїв між год. 7.30—8 рано належатиме до історії.

Вкінці през. Барвіч подав декілька уваг і про автобусовий рух у Львові. Як досі, автобуси в нашому місті є підприємством наскрізь дефіцитовим. Денний недобір їх: 600 зол., при чому сама лінія до Брюховичі дає 200 зол. денного дефіциту. Ця лінія буде знесена (принайменше на зиму). Тепер плянується скомбінувати трамваєвий рух з автобусовим і завести дешеві абонаментові білети, що без сумніву збільшить фреквенцію в автобусових возах.

Екзекуційні полекші для хліборобів.

Польське міністерство рільництва в порозумінні з міністерством справедливости повідомляє, що при центральних рільничих організаціях будуть незабаром покликані спеціяльні комісії правників, які спрецизують постуляти хліборобства щодо змін екзекуційного законодавства у відношенні до хліборобів. З ментом устійнення цих постулятів дальше їх сформулування перейде на терен міністерства справедливости, де спеціяльна комісія, покликана в тій цілі, розглянувшися в зібраному матеріялі, приготує проєкт розпорядків і законів, потрібних задля зреформування теперішнього стану річи.

Наслідки спадку фунта.

З причини втрат, які наслідком спадку курсу англійського фунта потерпів Французький Банк, що досягають півтретя міліярда франків, зроблено між урядом і Французьким Банком умову, на основі якої Французький Банк може видати нову емісію скарбових бонів у висоті двох і пів міліярда франків.

—o—

Манджурська справа.

ТОКІО, 8. XII. ПАТ. Агенція Райтера довідується з достовірного джерела, що японський уряд схильний приняти пропозицію Союзу Народів. Японія зголосить тільки застереження її прав проти „бандитів" і інших напасників під умовою, що не буде іншого застереження, яке анулювало би застереження Японії. Уряд рівнож теж приняти запропоновану формулу щодо повновластей анкетної комісії.

—o—

Пора скінчити небезпечну фарсу.

ЛЬОНДОН, 8. XII. ПАТ. Бувший премієр Південної Африки ґен. Смутс виголосив у Капштадті промову, в якій між іншим заявив: Оскільки Німеччина не буде платити, то і В. Британія не може платити своїх довгів Америці, а коли Німеччина припинить виплати, то й В. Британія буде приневолена припинити свої виплати. Далеко краще признатися до того факту отверто й завчасу. Годі толерувати міраж, що тільки затроює міжнародній мир. Крайня пора скінчити цю небезпечну фарсу. Якщо цього тепер не зробимо, можемо надіятися конфлікту, який принесе нам більші втрати ніж репарації й міжнародні довги. Тепер пора для великого діла, до якого повинні взятися політики В. Британії та Европи.

—o—

Криваве віче.

Як повідомляють з Інсбруку, в Куфштайні скликали соціял-демократи віче, щоби запротестувати проти національ-соціялістичної агітації. На віче прийшло багато національ-соціялістів, між ними навіть з Баварії. Зараз після відкриття прийшло до великої бучі, в часі якої національ-соціялісти кинулися на своїх противників з гумовими палками, биківцями, палицями та сталевими прутами, наслідком чого багато осіб потерпіло рани. Бійка перенеслася на вулицю, аж поліція розділила ворожі сторони.

Америка затягає внутрішню позичку.

Як повідомляють із Ню-Йорку, американське міністерство скарбу виложить 15. н. м. до субскрипції найбільшу від війни внутрішню позичку у висоті 1.300 міліонів долярів, опроцентовану на 3 прц. Позичка буде ужита на покриття кредитових і довжних зобовязань з сот. 1.100 міліонів, а решта 200 міліонів буде передана в розпорядження уряду до 15. ... ня 1932 р.

„зміст" у звязку з якоюсь подією, ці зворушення в творі прибирають незясований, космічний характер себто можуть мати сотню „значінь".

Коли маємо на думці процес повставання мистецтва, тоді його не можна відокремити від інших форм діяльности, так само як у людині не можна відокремити волі від рефлексії, душі від тіла, зворушень від ідей. Мистецький твір — вияв повної індивідуальности, в якій усі елементи уяви та волі впливають в напрямі одного зусилля; а проте, коли хочемо зрозуміти його вплив не можемо змішувати його із іншими формами практичної діяльности, що мають на меті приємність, користь або поширення нашого знання. Навіть звичайний здоровий розум годиться, що можна бути слабосильною людиною і написати прегарну геройську поему, мати морально сумнівний характер і бути великим артистом.

Коли стверджуємо основну ріжницю між творами мистецтва і ріжними проявами практичної діяльности та явищами природи, виринає питання: якого роду природні чи інші елементи мусять складатися на слова, ноти та кольори, щоби стали „мистецькими". Таке питання рівнозначне із питанням в економії: які фізичні прикмети мусять мати предмети, щоби стали вартісними. Відповідь проста: таких прикмет наперед означити не можна: предмети стають вартісні залежно від потреб і обставин. У природі нема предметів гарних самих від себе; у мистецтві все може стати предметом краси, а краса нерозділько звязана з індивідуальною формою вислову і доступна нам тільки як висловлена подоба.

Ріжні естетики пробували шукати „змісту краси" або „мистецьких прикмет" при помочі всіляких кваліфікацій; так повстали теорії про вищі та нижчі роди літератури, про елементи трагічні, комічні, драматичні, ліричні, романтичні і поділ творів відповідно до таких родів творчости. Ці поділи не мають ніякого глузду поза практичною потребою сортувати ріжні книжки, як це роблять книгарі або бібліографи; вони можуть улекшувати орієнтацію в історії літератури так само як граматичний поділ на частини мови влекшує вивчення живої мови, але вони не є ніякими критеріями оцінки. Ніяка естетика не в силі теоретично зясувати, які первні є вищі від інших себто які мусять стати складовою частиною ліричної поезії або драми і згідно з якими законами композиції треба писати твір такого або іншого роду. Все те, що можна звести до „техніки" себто до предмету навчання не має нічого спільного з проблеми мистецтва

(Докінчення буде.)

На підмогу „Просвіті".

(Звідомлення з місць.)

ДРОГОБИЧ: Дня 20. XI. ц. р. відбулася в **Трускавці** незаповіджена конференція в справі дару і позички. Місцевий комітет у складі: о. І. Валюха, п. О. Біласа і п. Гута займається цими справами. — Дня 23. XI. ц. р. відбулася офіціяльна анкета в **Дрогообичі**. Заступлених було 20 читалень 50 особами. — Тогож дня вечором відбулася анкета в **Бориславі** для читалень: Борислав, Мразниця, Баня Котівська, Гукова Гора і Тустановичі. Було 37 присутніх, між ними і представники місцевих товариств. Для популяризації справ позички і дару будуть переведені анкети в читальнях названих місцевостей. Мразниця вже веде справу позички з гарним вислідом. Читальня в Бориславі замовила книжок за 300 зол. Дар і позичка є в цьому районі на найкращій дорозі. В склад комітету на Борислав входять: пп. Костикова, дир. І. Яворський, інж. Куницький, Тарнавський, Кивацький, Мулярський і Дудурак. — Дня 24. XI. ц. р. в год. 19-ій відбулася в **Дрогобичі** міська конференція в прияві 50 осіб. Функції комітету доручено виділові філії з д-ром Ст. Витвицьким на чолі. Місцевий ПСК обіцяв піддержати акцію позички, припиняючи стягання вкладок з кооператив та дару, признаного з чистого зиску.

СТРИЙ: 25. XI. ц. р. вполудне відбулася філіяльна анкета. Було заступлених 28 читалень 60 особами (в цьому 2 священики і 2 жінки). В цій справі була вже анкета 5. XI. ц. р. Виділ філії ухвалив 100 зол на фонд ім. М. Галущинського; на фонд мають дати всі читальні з району цеї філії. Рішено, що 8. XII. мають усі читальні відсвяткувати „Свято Просвіти". — 26. XI. ц. р. вечором відбулася міська конференція, що була обіслана дуже слабо, бо було приявних ледви 15 осіб. Гарно поставився до справи позички місцевий ПСК, який має просто оподаткувати всі кооперативи на допомогу „Просвіті". Функції комітету доручено виділові філії з д-ром В. Калуським. Скромні обчислення, переведені на місці, кажуть, що Стрийщина повинна дати у формі позички найменше 4000 зол.

СКОЛЄ: 27. XI. ц. р. в год. 11. передпол. відбулася філіяльна анкета. Було заступлених 7 читалень, присутних 26 осіб. Практичні вказівки давав дир. Садовський. Справа дару є вже підготована. — Вечором була міська конференція в присутности 26 осіб. Акція внутрішньої позички є вже заініціована головою філії о. М. Притуляком. На конференції вибрано комітет з голов місцевих товариств та дібраних осіб. До к-тету входить і представник студентства, яке обіцяло помогти у збірковій та позичковій акції.

МОСТИСЬКА: 30. XI. ц. р. відбувся загальний збір філії, на якому зреферовано обі справи. Збір був доволі численний, коли взяти під увагу кріпкий мороз і груду. Вся дотеперішня праця в районі філії — це виключна заслуга голови дир. Ст. Байдали. Обі акції, себто збіркову і позичкову, взяв на себе виділ філії, у склад якого входять 3 священики.

Всі ці анкети й конференції, з незначними виїмками, були заповіджені та відбулися в прияві відпоручника Гол. Виділу. Анкети виказали, що, на жаль, громадянство є дуже слабо зорієнтоване і поінформоване про діяльність централі. Виділові читалень, а навіть філій роблять великі очі, коли довідуються, що вкладка для читалень виносить від 1928 р. 25 зол., а цього року 30 зол. Зі здивуванням довідуються, що самі читальні винні за вкладки чверть міліона зол., що філії та читальні винні за пібрані книжки понад 150.000 зол. Це доказує, що швидший доступ і послух находять необосновані закиди в сторону централі, зате всі звідомлення, звіти, інформації і т. д. з централі залишаються без відгомону. На них майже не звертають уваги. Але рівночасно треба занотувати, як додатній обяв, заінтересування, викликане цими анкетами та поважні заяви, що громадянство свій національний обовязок виконає та прийде „Просвіті" з допомогою. Всі знають, що часи тяжкі, але рівночасно всі здають собі добре справу з того, що катастрофа „Просвіти" відбилася би на цілому громадянстві, а в першу чергу на просвітянській організації.

Зразковий переписний комісар ч. 76.

В понеділок 7. ц. м. явився у Малій Семинарії при вул. Сикстуській якийсь панок, який заявив портієрові, що він — комісар поліції. Коли він на жадання портієра, показав легітимацію, показалося, що він не є комісарем поліції, а лише переписним комісарем. Товаришила йому якась жінка, яку він представив, як „перекладчицю", жадаючи впустити її разом з ним до Малої Семинарії (вхід жінкам туди, як відомо, заборонений). На оо. Левицького й Глинку накинувся, коли вони говорили до нього по українськи та жадав говорити лише по польськи! Вкінці залишив два переписні аркуші, — один двомовний, другий польський, — казав виповнити лише двомовний, а польський — мовляв — виповнить він сам. Згадана „перекладчиця", як виявилось, теж не знала української мови ані в зуб, чим зрештою ні трохи не бентежилася, признаючись, що вона — московка!

Цей оригінальний переписний комісар зоветься Здзіслав Скурскі і має легітимацію ч. 76.

——o——

ОСТАННІ ВІСТИ

АВАНС ДЗЯДОША.

У варшавських політичних колах кажуть що Дзядош буде іменований директором політичного департаменту мін-ства внутр. справ на місце дотеперішнього директора Гавке-Новака, який зізнавав у берестейському процесі.

РУМУНСЬКІ СТАРШИНИ В БЕЛЬВЕДЕРІ.

8. грудня приїхала до Варшави делегація старшин 16. п. п. румунських військ, якого шефом є Пілсудський.

Рум. військовий аташе Константіну представив Пілсудському делегацію. Командант полку зложив поклін в імені своїм, офіцерів і вояків. Пілсудський відповів, що тішиться, що вони приїхали. В середу рум. гості візьмуть участь у річному святі 1. п. шволежерів ім. Пілсудського.

ЗАПОВІДАЮТЬ УПАДОК БРІНІНГА.

БЕРЛІН, 8. XII. ПАТ. Гітлерівський „Дер Ангріф", редагований д-ром Гебельсом, заповідає, що кабінет Брінінга остане при владі вже лише короткий час. Як лише базилейські наради ухвалять постанову в справі міжн. виплат, прийде черга на повалення Брінінгового кабінету. „Тоді Німеччина стане перед подіями. Нині ще заскоро говорити, яку конкретну форму вони приберуть".

ПЕРЕСЛУХАННЯ ПФРІМЕРА.

З Грацу повідомляють, що сл. суддя весь день переслухував Пфрімера, бо суд старається, щоби Пфрімер міг станути перед судом разом із іншими обвинуваченими в держ. перевороті. Соц. часописи здогадуються, що Пфрімер повернув до краю, бо боявся впливу кн. Штаремберга на Гаймверу.

НОВІ ПРОТИЖИДІВСЬКІ ЕКСЦЕСИ.

7. грудня повторилися у віденському університеті протижидівські ексцеси. Студенти підчас викладів вдерлися з криками „Геть із жидами!" та викидали жидів і жидівок. В авлі уставилися шпаліром і били викинених жидів. 12 студентів було тяжко ранених. В ексцесах брали участь і гімназисти.

ЕСПАНКИ ДІСТАЛИ ПРАВО ГОЛОСУВАННЯ.

МАДРИД, 8. XII. ПАТ. Внесення про тимчасове обмеження права голосування жінок упали в конституанті більшістю 4 гол. Тому есп. жінки могтимуть брати участь у муніципальних і парляментарних виборах. Проти негайного признання жінкам права голосування були радикали та рад. соціялісти. Вони бояться, що жінки є переважно під впливом Церкви, тому заявляться проти республики.

МАНІФЕСТАЦІЇ ГОЛОДНИХ.

З Вашингтону приходять дальші вістки про маніфестації безробітних. 1.600 учасників „походу голодних" приїхало з ріжних сторін Зл. Держав на возах до Вашингтону. Це щойно авангарда. Поліція привитала їх приязно, відвела до міста, де літали пристановище та теплу страву. Опісля „паломництво голодних" окружене відділами поліції пішло на площу перед Капітолем. 10 делегатів, м. ін. організатор походу Вагенкнехт і Обермаер, пішли до парляменту та през. Гувер не приняв їх.

ЛІГА НАЦІЙ ЗРІКАЄТЬСЯ НЕВТР. СМУГИ.

ПАРИЖ, 8. XII. Ред. комітет осягнув мабуть порозуміння з д-ром Ше в справі основних точок. Коли згодиться і яп. уряд, то ще нині комітет 12-х устійнить денний порядок ост. засідання Ради, яке замкне сесію 9. грудня. Здогадуються, що Рада зреклася проекту створення невтр. смуги, бо натрапила на труднощі в її здійсненні.

СТУДЕНТИ ХОЧУТЬ ПРИНЕВОЛИТИ МІНІСТРА ДО ДИМІСІЇ.

НАНКІН, 8. XII. ПАТ. 180 китайських студентів заняло нанкінський дівірець, стероризували машиніста поїзду та приказали йому, щоб віз їх якнайскорше до Шангаю. Чудом не прийшло до катастрофи. Такі виступи молоді були в Нанкіні, Пекіні та Шангаю, щоби звернути увагу світа на яп.-кит. конфлікт. Хочуть так мабуть здискредитувати націон. уряд та примусити Чань-Каі-Шека до димісії. В Шангаї студенти страйкують і домагаються вислати військо до Манджурії. В Нанкіні проектують напади на ріжні будинки. м. ін. на мін-ство фінансів, мін-ство закорд. справ та на куомінтанґ. Тому постерунки перед японськими консулятами скріплено.

ҐЕН. МА НЕ ЙДЕ Н ЦІЦІКАР.

ПАРИЖ, 8. XII. Д-р Ше доручив Раді Ліґи звідомлення з Нанкіну, що ґен. Ма просить уряд заперечити чутки, начеб він готовився до наступу на Ціцікар.

———

Чехословаччина орієнтується на Польщу.

ПРАГА, 8. XII. ПАТ. „Народні Політіка" обмірковує в статті свого головного редактора д-ра Боренго тенденцію Німеччини до втягнення Чехословаччини та інших держав Малої Антанти в обсяг своєї господарської політики, щоби промостити собі дорогу на близькому сході. Автор стверджує, що цей плян не має виглядів на успіх, бо як Румунія так Югославія стоять на ґрунті співпраці з Францією й Польщею, а не з Німеччиною. Щодо Чехословаччини, то вона зорієнтована цілковито в напрямі природного її тяготіння, значить, в напрямі Польщі.

Нові успіхи гітлерівців.

При комунальних виборах у Віртемберґії гітлерівці осягнули знову великі успіхи. У Штутґарті вони здобули 44.599 голосів (при останніх виборах до райхстаґу 22.587), соціяльні демократи 46.810 (60.198), селянсько-демократичне обєднання 23. 104 (51.897), комуністи 37.803 (38.414). Інші партії потерпіли теж втрати.

Зловживання в більшовицькій кооперативі.

МОСКВА, 8. XII. ПАТ. В Астрахані розпочався процес проти 86 службовців місцевої кооперативи, що окрадали її й торгували підробленими картками на хліб. Одна група обвинувачених випустила на ринок 8 і пів тисячі бохонців хліба, заробляючи на тім 57.000 рублів. Своєю роботою обвинувачені хотіли створити харчеві труднощі й викликати невдоволення серед населення.

Американський парлямент під охороною поліції.

ВАШІНҐТОН, 8. XII. ПАТ. Вчора вполудне розпочалася сесія конґресу. Виставлено значні поліційні відділи, озброєні в скорострілі й сльозові бомби. Капітоль і Білий Дім окружено сильними збройними відділами. Наказано це з огляду на маніфестації безробітних, які в силі 1.500 осіб рушили вулицями міста. Поліція двічи розганяла маніфестантів, що пробували вдертися до сенату. Домагалися теж, щоби їх допустити до президента Гувера.

Гітлерівці шукають звязку з Анґлією.

На основі інформацій німецької преси заславник Гітлера, Альфред Розенберґ мав підчас останнього свого побуту в Льондоні нараду з провідником англійських фашистів, льордом Льойдом, державним секретарем в міністерстві скарбу Еліотом і представником банків Шредером. Розенберґ розмовляв у клюбі консерватистів з одним провідником консервативної партії, а також з послами анґлійського парляменту. Говорив з політиками, що спеціяльно інтересуються радянськими справами. В конференції з льордом Бевербруком предметом розмови була метода пропаґанди, якою консерватисти послугувалися в останній передвиборчій кампанії.

НОВИНКИ

— **Виділ Тов. Українська Захоронка** у Львові повідомляє ВП. Родичів, що **Св. Миколай** загостить до Малої салі Лисенка дня 18. грудня в 3-тій год. з полудня і в часі забави роздасть даруночки. — Пакунки приймає дижурна Пані від 1-шої год. 1000

— **На „Дар Просвіті".** — Місяць грудень — місяць „Просвіти". 8-го грудня — 63-річниця істнування та діяльности „Просвіти", а для цілого українського громадянства — це час виконання його обовязків супроти сього найстаршого і найбільше заслуженого Т-ва. Теперішне тяжке лихоліття не може і не сміє нікого здержати в несенні помочі „Просвіті", бо якраз те лихоліття відбилося найбільше на тім Товаристві, якого діяльність не обчислена на матеріяльні доходи, а на духові моральні користи. Праця „Просвіти" вимагає постійних вкладів для збогачування духових і моральних цінностей народу. Для такої акції не вільно пожаліти бодай раз в рік більшого датку. Для облекшення громадянам висилки жертв на „Дар Просвіті" висилаємо з нинішнім числом нашого часопису чеки „Просвіти".

— **Вимагайте двомовних переписних аркушів!** Нас повідомляють, що деякі переписні комісарі — польські академики кажуть виповняти двомовні аркуші по польськи, або їх зовсім не дають. Тому домагайтеся двомовних аркушів і виповняйте їх по українськи.

— **За доляри — медичний факультет. (Скандальна подія на краківському університеті).** В останньому часі викрили на краківському університеті скандальну аферу. А саме виявилося, що за прийняття на тамошній медичний виділ, а також за нострифікацію заграничних лікарських дипльомів треба було у численних випадках платити високі суми від 400 до 600, а то й більше долярів. Секретар медичного виділу Кіппер входив через всяких посередників в порозуміння з особами, які старалися, щоби їх прийняли на медичний факультет Ягайлонського Університету, а радше з їхніми батьками. Свої пляни проводив в життя при помочі всяких махінацій, — а передовсім вичеркуванням назвиськ прийнятих виділовою радою студентів та вписуванням на їх місце своїх „протеґованих", які склали відповідний окуп. Подібно ділялося з тими, що хотіли мерщій знострифікувати свої дипльоми. Отсі практики продовжувалися би й дальше, коли б не один випадок, що викрив зловживання. А саме, один добродій з Ряшева, не зважаючи на ріжні перешкоди та передовсім на „нумерус клявзус", хотів конче бачити свого сина на медичному виділі. При помочі свого краківського приятеля розвідався, що його бажання може бути сповнене, якщо тільки заплатить 450 дол. Та хоча він те зробив і на пізніше нове домагання ще й доплатив 150 дол., всеж таки не дочекався прийняття свого синка на вимріяну медицину. Тоді вірвався йому терпець і повідомив про все кого слід. Покищо арештовано тільки головного „махера", згаданого вже секретаря медичного виділу Кіппера. Крім цього у звязку зі слідством на терені університету, яке провадить декан мед. виділу Рутковський, мають виключити кільканайцятьох студентів-медиків, хоч вони є вже на вищих роках, а також кількох нострифікантів, бо їхніх імен не найдено між прийнятими виділовою радою. Цікаво, що вістки про цю справу находимо тільки у жидівській пресі, зате нема їх у польській. Може тому, що це справді дуже неприємна справа, яку краківський університет старається по змозі ліквідувати тихцем.

— **Ювилей „Лютні" і гайдамаччина".** В понеділок 7. грудня ц. р. львівське товариство „Лютня" святкувало пятьдесяті роковини свого істнування. На свято прибули численні делегати з цілої Польщі, які складали привіти та побажання. З пієтизму для польської пісні й товариства, в якому членами були колись і наші громадяни, на ювилейному концерті „Лютні" явилося теж чимало українців, як навіть не сподівалися, що свято польської пісні переміниться в попис шовіністичних маняків. Більшість промов нанизана була ремінісценціями до минулого Львова, але під політичним, не співацьким оглядом. Вершком нетактовности був виступ якогось торунського комедіянта, який, серед оплесків численно зібраної публики, плів тереньні на тему побідного походу **„pieśni polskiej na szlakach hajdamaczyzny"**. Ясно, що українські гості демонстраційно залишили концертову салю, просто захоплені тактом і культурністю аранжерів свята й зібраної артистичної польської еліти.

— **З краевої хроніки.** Перед судом в Перемишлі відповідатиме Анна Фялковська під замітом убивства свого чоловіка. — У Вербівцях, косівського повіту, пострілили злодії Петра Нахлика, власника крамниці, з котрої забрали товари варт. 150 зол. — Біля Славська зловила кордонна сторожа Германа Велецького та віддала до суду враз із трьома парубками, на яких він зізнав, що його ограбили та позволили втекти.

— **У Варшаві арештували московського делеґата.** Мар. Зельоний від довшого часу тратив у варшавських дансінгах великі суми долярів. Це було для поліції підозріле. Вкінці поліція переконалася, що Зельоний це делеґат комінтерну й арештувала його. Тепер м. ін. Зельоний виявив польській поліції таємний клич партії для делеґата III. інтернаціоналу в Москві, який на днях мав приїхати до Польщі. Той делеґат мав стрінутися з невідомим йому особисто комун. діячем на пл. Люблинської Унії. Згідно з умовленим знаком мав держати польський часопис із титулом відверненим угору. На основі тих вказівок вибрався на те місце тайний аґент і дійсно стрінувся тут із мущиною, який держав ґазету з відверненим титулом. Оба розговорилися на політ. теми, потім пішли до цукорні, опісля їх на вулиці арештували. Виявилося, що арештований мав пашпорт виставлений холмським старостою на назвище Ол. Добжелевського. В дійсности він зоветься Павло Сіньцов і є делеґатом III. інтернаціоналу з Москви. При ньому найшли 1100 долярів, 370 фунтів штерлінгів, 1000 данціґських ґульденів і 800 польських золотих.

— **Авторські гонорарі на чужині.** В Англії й Америці виставляють песу пера Рудольфа Безіе „Барет із Вілімпольстріт". Про цю песу критика сказала не багато, але за два роки одержав Безіе 2,500.000 франків гонорару. Молода дівчина Доде Сміт заробила чимало на песі „Осінні квіти". Одначе всі рекорди висоти гонорару побив Шериф — автор военної песи „Кінець мандрівки"; переклали її на 25 мов і фільмували. Шериф зібрав 120 міліонів франків авторського гонорару, себто 375 франків за кожне слово своєї песи.

— **Вокаліт.** Робот народив Телевокса, автоматичну людину, що подавала гасла свистком і була десятником у майстерні. Телевокс народив Телефура, що подавав відгомони світові. Тепер виробництво Вестінгова випустило у світ внука Телефура-Вокаліта, зовсім подібно на звичайну людину, не дуже проворну, що нездужає ревматизмом костей... Вокаліт сповняє прикази, що й почув крізь телефон, що сполучений з його „мозком" із надзвичайно чутливих фотоклітин. Вокаліт говорить, співає, курить і виконує безліч річей. Лиш одного йому бракує — власної, свобідної й не примушеної волі; він остане вічним рабом свого призначення...

— **Остров із скарбами піратів.** У січні 1932 р. виїдуть американські й англійські спортовці на Кокосові острови. Прогулькою кермує відомий з рекордової їзди автом М. Кемпбел. Спортовці хочуть віднайти на Кокосових островах скарби, заховані перед століттям піратом Педром Бенітом. 1822 р. Педро вирішив спинити свою діяльність, привіз усю свою добичу на один із Кокосових островів, закопав її та повбивав усіх моряків, що знали цю його тайну. До смерти перебував він опісля в англійській военній фльоті та не зрадив своєї тайни нікому; тайну пірата хочуть прослідити американські й англійські спортовці. Прогулька перебуватиме на Кокосових островах кілька місяців.

— **Клопіт із пр'звищем.** Американський мистець Кольт, син відомого фабриканта револьверів, оглядав Лювр. Сторожам показалася підозріла його поведінка (він увесь час держав руку на кишені, де носять револьвер); вони думали, що він у змові з якими грабіжниками. Дарма, що він впевняв сторожів, що він Кольт; вони думали, що він погрожує їм „кольтом" і завели його на поліцію. Там справа виснилася: Кольта випустили на волю й він запізвав сторожів до суду...

— **З Українського Лікарського Т-ва.** Дня 10 грудня ц. р. в 19. год. відбудеться реферат д-ра Т. Бурачинського: „Нова постанова львівської Лікарської Палати про лікарські оголошення" в домівці Т-ва при вул. Ґродзіцьких 4/III.

—o—

ВІДГУКИ ДНЯ.

Підсумки книжкової кампанії.

Роблять большовики ріжні кампанії: засівну, хлібозаготівну, для ліквідації ріжних пропистів і неграмотности, транспортову, промислову і тим подібні, то можемо і ми. Прийшов листопад, а з ним місяць „Червоної Калини" і видавництво почало книжкову кампанію.

Виходило з такого заложення:

Листопад — місяць „Червоної Книжки", то треба повести пропаганду, а суспільність напевно відгукнеться замовленнями, яких ще не було, а як і були то ще за добрих часів.

І пішла кампанія.

— Всі по книжку!

— Всі за книжкою!

— Всі на книжку!

Кожний часопис приніс кожному читачеві вкладку (безплатно!) зі списом книжок (по знижен'й ціні!).

Книгарські вистави заповнилися дешевими книжками, книгарські полиці стогнали під вагою знижених цін. Урядовці книгарень, поплювши в руки, ждали на покупц'в і тремтіли, чи дадуть собі раду з обслугою. Навалиться — думали — народ, як перед війною до церкви, і давай цьому те, а тому це. В людини, як відомо, тільки пара рук — не обслужить усіх нараз, а народ певно буде нетерпеливитись.

Книгарня „Червоної Калини" (та сама, в якій деякі місцеві патріоти навіть паперу і чорнила не куплять) почала в собі кампанію точніше: субкампанію. Видала заявиви, аґітаційні летючки, обвішала льокаль афішами. Кажуть, що навіть збільшила персонал, спеціяльно на листопад, місяць книжки „Червоної Калини", місяць певного натовпу в книгарні.

Але листопад, як і всі інші місяці календарського року, має обмежене число днів і ніколи довше не тревае. Тому, відбувши свій час, проминув безповоротно, а на зміну прийшов грудень. Цей не мав уже книжкового обовязку, а є собі звичайним рядовим місяцем.

Припускаючи, що повінь купуючих книжки трохи вже опала, пішов я поінформуватися про вислід книжкової кампанії. Мушу признати, що приняли мене чемно і інформували дуже радо.

Книжкова кампанія назагал удалася: проспекти, катальоґи та інші летючки дійшли до всіх письменних галичан.

А щодо висліду?!

— Були і в тім немалі успіхи!

Золочівська книгарня продала в місяць книжки один примірник „Берестейського мира" на кредит.

Галактіон Чічка.

Дописи.

ЖОВКВА. *(З подвигів п. Гумена.)* В Жовкві істнує ремісниче т-во „Зоря" вже від 25 літ, яке від війни має своє приміщення в Нар. Домі, що його захопили мин. року у свої руки сельроби. Але від якогось часу стали кружляти глухі вісти, що Повітовий Союз, який опинився теж в руках сельробів і має своє приміщення в Нар. Домі, хоче перенести частину своїх аґенд до домівки „Зорі". І справді 24. м. м. зявилося несподівано якесь бюрко в домівці „Зорі", яке управа того т-ва веліла винести на корвдор. На другий день те бюрко знайшлося знову в домівці „Зорі". Виявилося, що бюрко казав туди внести п. Антін Гумен, відомий директор Повіт. Союзу і голова Надзірної Ради Нар. Дому, не повідомивши про це ані одним словом виділу „Зорі". Тут треба зазначити, що другий ключ до домівки „Зорі" мав директор Українського Кооперативного Банку, який якийсь час мешкав у домівці „Зорі". (Нар. Дім вже від кількох літ перемінено на Український Кооперативний Банк). Щоби забезпечити домівку „Зорі", в якій зберігаються м. ін. дорогі музичні інструменти, від усяких несподіванок, дороблено другий замок. І ось 26. листопада рано п. Гумен дозволив собі власноручно відірвати новоприбитий замок, виважив двері домівки „Зорі" і вніс туди своє бюрко з Союзу. А коли пізніше очуняв і прийшов трохи до себе, побачив, що втяв немудру штуку. Негайно щезло десь з домівки „Зорі" союзове бюрко і стали доходити вісти, що, мовляв, самі зоряни хотіли спровокувати Повітовий Союз чи пак директора Гумена. Управа „Зорі" спрямувала після того цілу ту справу на судову дорогу. Оттака то культурна робота твориться у нас в Жовкві.

СПОРТ.

КОМУНІКАТ Т-ВА „ПЛАЙ".

Секція зимових спортів при Т-ві „Плай" влаштовує разом з Лещетарською Секцією Т-ва „Стріла" Лещетарський курс-оселю у Підбужі від 10. до 15. січня 1932 р. включно. Оплата курсу 15 зол. з прохарчуванням. Кількість учасників обмежена. Провід курсу обняв ласкаво проф. О. Балицький. Приміщення вигідне і тепле, околиця прегарна. Кінцева зал. стація Самбір, збірка на зал. двірці в Самборі дня 10. І. 32. в год. 11.30. Учасники зі Львова відідуть в год. 8.55, збірка до віїзду у вестибулі гол. двірця в год. 8. 40. Конечний виряд: особисті документи, лещета, лещетарський стрій, білля, теплі коци і т. п. Точніші інформації одержать зголошені учасники окремо. Зголошення разом з І. ратою зол. 8 слати на адресу: Анка Коренцівна, Львів, вул. Хмельовського 15. II. до дня 31. XII. ц. р.

Секція зимових спортів Т-ва „Плай".

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ:

Інж. Евген Храпливий: ШЛЯХИ ПРАЦІ НАШОЇ СУСПІЛЬНОЇ АҐРОНОМІЇ. Ст. 36. Львів, 1931. Накладом Т-ва „Сільський Господар.

Віталій Юрченко: ЗІ СОЛОВЕЦЬКОГО ПЕКЛА НА ВОЛЮ. (Записки втікача). Львів, 1931. Видавнича кооператива „Червона Калина". — Стор 388. Форм. 8°. Ціна 6.50 зол. Книжка повна правдивих ревеляцій про теперішні відносини в СРСР і зокрема в УСРР.

ЖУРНАЛИ.

ЛІТОПИС ЧЕРВОНОЇ КАЛИНИ. Місячник. Ч. 12. Грудень 1931. Зміст: Олесь: Вірш. М. Заклинський: Моя остання стежа в Карпатах. М. Алиськевич: Моя поїздка з австрійською торговельною комісією до Київа в 1918 р. І. К.: З історії української фльоти XVI—XVII. ст. М. Середа: Холодний Яр. Д-р Василь Кучабський: „У чотирокутнику смерти". Р. С.: Окремий стрілецький запоріжський курінь. Загальні збори „Червоної Калини".

ЛІТЕРАТУРНО-НАУКОВИЙ ВІСТНИК. Р. XXX. 1931. Книжка XII. За грудень. Зміст: Евген Маланюк: Схід Европи. Н. Вертиляк: Divin Imprevu. Н. Мосендз: Засів. Олена Теліга: За кордоном. Ярослав Ярий: Різьблений сілюет. О. Земек: На варті. Улас Самчук: Кулак. С. Петлюра: Листи до Дм. Донцова. А. Лагутенко: Українське малярство в Парижі. Д-р Л. Луців: Мовні дивогляди. Ів. Гончаренко: Літературні пелюстки. Жорж Ру: Формування італійської молоді. Ал. Карбовий. Д-р О. Копистянський: Відповідь: Теофіль Коструба: Відповідь на відповідь. О. В. На політичньому екрані. Джемс Дженс: Початок і кінець всесвіту. Нові книжки.

НОВА ХАТА. журнал плекання домашньої культури. Р. VII. Ч. 12. Грудень, 1931.

КІНО, двотижневий журнал кінематографії. Ч. 23. II. рік. 1. X. 1931.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Театр Ріжнородностей:

Середа 9. грудня в годині 4. попол. „Вогнем і мечем".

Середа 9. грудня в годині 8. вечором „Штуба".

Четвер 10. грудня в годині 4. попол. „Вогнем і мечем".

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма „Світла великого міста" (Чарлі Чаплін).

КАСІНО: „Натхнення" (Ґрета Ґарбо).

КОПЕРНИК: Великоміські вулиці".

ЛЕВ: „Буря над Закопаним".

МАРУСЕНЬКА: „Великоміські вулиці".

МІРАЖ: „Чужа наречена" (Марлена Дітріх), „В пустині та пущі".

ОАЗА: „Монте Карльо".

ПАЛЯС: Звукова комедія „Геть із коханням" (Ліліяна Гарвей).

ПАН: „Африка говорить", „Мікі Мавс на маївці".

ПАСАЖ: „Погоня в полумі" (Уіліем Десмонд) та додатки.

ПРОМІНЬ: „Бродвей" та „Скарби Поморя".

СОНЦЕ: „Жінка в тигровім плащі" та комедія „Рай на землі".

СТИЛЕВЕ: „Королева гузарів".

УТІХА: „Небезпечний шлях" (Том Мікс), „Веселий вдовець" (Гарі Лідтке).

ХИМЕРА: „На Сибір" (Смосарська, Бродзім).

Програма радіо.

Пятниця 11. грудня 1931.

Ляйпціґ (259,3) 21·10 „Париж 1890 р." **Льондон** (356,3) 14·00 Концерт. **Гельсінгфорс** (368,1) 19·00 Концерт. **Гамбург** (372,2) 20·15 Хор. **Букарешт** (394,2) 20·00 Опера. **Сотенс** (403,8) 18·00 Концерт. **Берлін** (419) 17·40 Концерт. **Рим** (441,2) 21·00 Оперетка. **Лянгенберг** (472,4) 20·15 Концерт. **Прага** (486,2) 19·20 Пісня. **Міляно** (500,8) 20·45 Комедія. **БрюсеЛя** (508,5) 21·45 „Міське життя". **Відень** (516,4) 22·30 Танкова музика. **Мінхен** (532,9) 19·10 „Подорож довкруги світу". **Будапешт** (550,5) 19·10 Музика. **Харків** (937,5) 24·00 Концерт. **Ленінград** (1000) 18·00 Опера. **Ослью** (1083) 22·15 Хор. **Калюндборг** (1153,8) 15·00 Концерт.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Четвер 10. грудня 1931.

Львів (380,7) 11·40 Перегляд краевої преси ПАТ. 11·58 Час із Варшави. 13·10 Про погоду дня. 12·15 „Польська збіжева політика". 12·35 Шкільний равок. 15·05 Грошева біржа 15·25 „Нові книжки" 15·50 „Забави малих японців". 16·40 Музичні загадки. 17·10 „З життя малп подібних до людини". 17·35 Концерт. 18·50 Всячина 19·15 Листування. 19·25 „Співак Варшави". 19·40 Радієвий щоденник. 20·00 „Ідуть улани" 20·15 Концерт. 22·20 Спортові новини. 22·30 Танкова музика. Грамофонові вружки: 15·40, 16·15, 17·00, 19·40.

Ширіть наш часопис!

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Виклад д-ра Осипа Філяса на тему „Сексуальність у дітей", відбудеться заходом „Української Бесіди" і „Порадні Матерей" в пятницю 11. грудня ц. р. в год. 6 веч. у салі „Української Бесіди", Рутовського 22. 1—2

Надзвичайні Загальні Збори Союзу Українок у Винниках відбудуться дня 20. грудня 1931 в салі „Просвіти" в год. 5. поп. Вибір Виділу і Контрольної Комісії. — **Виділ.** 1005

Звичайні Загальні Збори Жіночого Кружка ім. Ганни Барвінок у Львові відбудуться в четвер 17. грудня ц. р. в 5-ій годині вечором в домівці при вул. Мохнацького ч. 12. На деннім порядку: 1. Відкриття нарад. 2. Відчитання протоколу з останніх Зборів. 3. Звіти з діяльности Старшини: секретарський і касієрський. 4. Звіт і внесення Контрольної Комісії. 5. Вибір нової Старшини й членів Контрольної Комісії. 6. Внесення й евентуалія. — За Старшину Кружка: **М. Говиковичева, К. Малицька.** 1001

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Звичайне Загальне Зібрання
Тов. „УЧИТЕЛЬСЬКА ГРОМАДА"

відбудеться дня 26. грудня 1931 р. (другий день латинських Різдвяних Свят) в год. 10-ій рано, в будинку „Рідної Школи" при вул. Мохнацького ч. 12.

Порядок нарад:

1. Відчитання протоколу попереднього Загального Зібрання. 2. Звідомлення уступаючої Головної Ради та Провірної Комісії. 3. Вибір Головної Ради, Провірної Комісії та Розємного Суду. 4. Членські вкладки та допомоговий і похоронний фонд.

За Голов. Раду Учительської Громади:
Радзикевич Володимир, голова.
Павлюх Гнат, секретар.

46-ті ЗВИЧАЙНІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

Уповажнених „Народної Торговлі" Краєвого Союзу Споживчого, кооперативи з відповідальністю уділами у Львові

відбудуться дня 26. грудня 1931. в год. 10-ій рано в салі Т-ва „СОКІЛ" у Львові, при вул. Руській ч. 20 з ось яким порядком дня:

1. Відкриття Загальних Зборів Уповажнених (§ 93 стат.).
2. Верифікація протоколу 45-их Заг. Зборів Уповажнених з дня 26/12. 1930 (§ 94 стат.).
3. Звіт з діяльности і біланс Народної Торговлі за адмін. рік 1930/31 та розділ чистого зиску (§ 96, уст. 1 і 5 стат.).
4. Звіт Головного Контрольного Комітету (§ 110 стат.) і його внесок на абсолюторію Дирекції і Надзірній Раді за рік адмін. 1930/31 (§ 112 стат.).
5. Доповняючий вибір членів Надзірної Ради і їх заступників (§§ 65, 66 і 96 стат.).
6. Вибір Головного Контрольного Комітету на адмін. рік 1931/32 (§§ 96 і 109 стат.).
7. Означення найвищої суми зобовязань, які Народна Торговля може затягнути (§ 96, уст. 11 стат.) і означення найвищої межі кредиту, який може Народна Торговля признати одному членові Союзу (§ 96, уст. 12 стат.).
8. Означення висоти презенцийної нагороди для членів Надзірної Ради і винагороди для членів Головного Контрольного Комітету (§ 96, уст. 2 стат.).
9. Внески членів (§ 91, уст. 2 стат.) і запити (§ 92, уст. 4 стат.).

Затверджені річні звідомлення, рахунки і біланс за адмін. рік 1930/31. виложені до перегляду Вп. Членами в домівці „Народної Торговлі" у Львові, Ринок 36/І пов. в годинах урядових Центрального Бюра, себто від 8-ої рано до 14·30 попол. від першого дня після цього оповіщення, аж до останнього дня перед Загальними Зборами (§ 89 і 142 статуту).

Загальні Збори уповажнених осягають правосильний компляет, якщо на них явиться половина осіб, які входять у склад Загальних Зборів Уповажнених. Коли без огляду на цю пригадку не явиться до одної години після назначеного часу на Загальні Збори Уповажнених, себто до год. 11-ої перед полуднем достаточне число управнених до участи в них, кожне число присутніх стане правосильним компляетом Загальних Зборів Уповажнених (§ 101 стат.).

УВАГА: Уповажнений тратить свій мандат, якщо не явиться на чергових Загальних Зборах Уповажнених і не оправдає своєї неприсутности (§ 101 статута).

Львів, 7. грудня 1931.

За Надзірну Раду „Народної Торговлі" Краєвого Союзу Споживчого у Львові:

Д-р Стефан Федак, вр.
Президент.
Інж. Юліян Мудрак, вр.
Секретар.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло", Львів, Ринок 10.